

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2026-50-4P,27D,27F
Rīgā

02.10.2026.

Nr. 6-6/62

[Personai A]
[e-adrese]

Par procesuālo izdevumu piespiedu izpildi

2026. gada 19. jūnijā saņēmu Jūsu 2026. gada 19. jūnija iesniegumu (reģistrēts 2026. gada 25. jūnijā ar Nr. 2082), 2026. gada 26. jūnijā saņēmu Jūsu 2026. gada 26. jūnija papildinājumus pie minētā iesnieguma (reģistrēti 2026. gada 26. jūnijā ar Nr. 2124), 2026. gada 17. jūlijā saņēmu Jūsu 2026. gada 17. jūlija iesniegumu (reģistrēts 2026. gada 17. jūlijā ar Nr. 6-8/227) un 2026. gada 25. septembrī saņēmu Jūsu 2026. gada 25. septembra iesniegumu (reģistrēts 2026. gada 25. septembrī ar Nr. 6-8/321), par iespējamu labas pārvaldības un tiesiskās noteiktības principa pārkāpumu saistībā ar zvērinātas tiesu izpildītājas [personas B] ilgstošo procesuālo izdevumu piespiedu izpildi.

Ar Tiesībsarga biroja 2026. gada 2. jūlija vēstuli, reģistrēta ar Nr. 6-4/34, tikāt informēts, ka ir pieņemts lēmums par pārbaudes lietas ierosināšanu par iespējamu noilguma regulējuma neievērošanu procesuālo izdevumu piespiedu izpildē un tā ietekmi uz tiesiskās stabilitātes un labas pārvaldības principu nodrošināšanu.

Pārbaudes lietas ietvaros saņēmu informāciju no Tieslietu ministrijas, Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes un zvērinātas tiesu izpildītājas [personas B], kā arī apzināju valsts un pašvaldību iestāžu praksi procesuālo izdevumu piedziņā. Pēc iepazīšanās ar saņemto informāciju, tiesību aktu un tiesu prakses izpēti sniedzu šādu atzinumu.

Faktiskie un juridiskie apstākļi

[1] No pārbaudes lietas materiāliem izriet, ka zvērinātas tiesu izpildītājas [personas B] lietvedībā kopš 2017. gada 15. maija atrodas izpildu lieta Nr. [...] par Valsts policijas piemērotā naudas soda un izdevumu par alkohola ietekmes pārbaudes veikšanu piedziņu. Pamatsods 235,22 eiro apmērā tika samaksāts 2020. gada 16. jūnijā, savukārt nesamaksāti palika izdevumi par alkohola ietekmes pārbaudes veikšanu 15,65 eiro apmērā un sprieduma izpildes izdevumi 98,09 eiro apmērā. Norādāt, ka laikposmā no 2020. līdz 2025. gadam no zvērinātas tiesu izpildītājas nebijāt saņēmis paziņojumus par turpmāku piedziņu un tikai 2026. gadā atkārtoti saņēmāt informāciju par minēto izdevumu piedziņu.

Pienākums segt alkohola ietekmes pārbaudes izdevumus Jums bija radies Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa¹ (turpmāk – LAPK) darbības laikā. Uz LAPK 258. panta trešās daļas pamata izdotie Ministru kabineta 2007. gada 18. decembra noteikumu Nr. 915 “Noteikumi par kārtību, kādā sedz izdevumus, kas saistīti ar alkohola koncentrācijas, narkotisko vai citu apreibinošo vielu iespaida konstatēšanai veiktajām pārbaudēm”² 8. punkts noteica, ja persona 30 dienu laikā no dienas, kad stājies spēkā institūcijas (amatpersonas) lēmums, labprātīgi nesedz izdevumus, iestāde nodod lēmumu tiesu izpildītājam piespiedu piedziņai.

Savukārt LAPK 300. panta otrā daļa paredzēja, ka lēmuma par naudas soda uzlikšanu izpildi var veikt piecu gadu laikā no dienas, kad attiecīgais lēmums iesniegts piespiedu izpildei. Vienlaikus LAPK nenoteica atsevišķu procesuālo izdevumu piespiedu izpildes noilguma termiņu.

[2] Ar 2020. gada 1. jūliju spēkā stājās Administratīvās atbildības likums³ (turpmāk – AAL). Tā 75. panta pirmās daļas 6. punkts paredz, ka summas, kas saistītas ar apreibinošo vielu ietekmes konstatēšanai veiktajām pārbaudēm, ir vieni no procesuālajiem izdevumiem. AAL 258. panta pirmā daļa nosaka, ka nolēmums par sodu nav izpildāms, ja no tā spēkā stāšanās dienas ir pagājuši pieci gadi un tas nav izpildīts. Nolēmums par naudas soda piemērošanu nav izpildāms, ja no tā nodošanas piespiedu izpildei pagājuši pieci gadi un tas nav izpildīts. Atbilstoši AAL 260. panta pirmajai daļai procesuālo izdevumu un piespiedu naudas izpildes kārtība ir tāda pati, kāda noteikta naudas soda

¹ [Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss.](#)

² [Ministru kabineta 2007. gada 18. decembra noteikumi Nr. 915 “Noteikumi par kārtību, kādā sedz izdevumus, kas saistīti ar alkohola koncentrācijas, narkotisko vai citu apreibinošo vielu iespaida konstatēšanai veiktajām pārbaudēm”.](#)

³ [Administratīvās atbildības likums.](#)

izpildei. Tādējādi arī procesuālajiem izdevumiem ir noteikts piecu gadu piespiedu izpildes noilguma termiņš.

Tomēr no AAL pārejas noteikumu 2. un 9. punkta izriet, ka administratīvā pārkāpuma lietās, kas uzsāktas saskaņā ar LAPK, arī izpildes stadijā piemērojams LAPK, tostarp attiecībā uz procesuālajiem izdevumiem.

Ņemot vērā, ka konkrētās lietas izpildes stadija tika uzsākta 2017. gadā, tās pabeigšanai bija piemērojams LAPK regulējums.

[3] Pārbaudes lietas ietvaros vērsos Tieslietu ministrijā un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomē, lūdzot sniegt viedokli par procesuālo izdevumu izpildes noilgumu šādās lietās.

Tieslietu ministrija 2026. gada 31. jūlija vēstulē Nr. 1-17/2603 "Par nolēmumu izpildes noilgumu administratīvā pārkāpuma procesā" norādīja, ka LAPK tieši nenoteica procesuālo izdevumu izpildes noilguma termiņu. Vienlaikus noilguma institūts izriet no tiesiskās noteiktības principa, kas nepieļauj, ka valsts pārvalde bezgalīgi var atlikt savu pilnvaru īstenošanu. Turklāt procesuālie izdevumi administratīvā pārkāpuma procesā ir pakārtots jautājums attiecībā pret administratīvā soda piemērošanu, tādēļ nav saskatāms pamats procesuālo izdevumu piedziņu pieļaut ilgāk par naudas soda piedziņu. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrijas ieskatā LAPK 300. panta otrajā daļā noteiktais piecu gadu izpildes noilguma termiņš pēc analogijas ir attiecināms arī uz procesuālo izdevumu piedziņu.

Arī Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome 2026. gada 31. jūlija vēstulē Nr. 1062/D.3 "Par informācijas sniegšanu", atsaucoties uz Tieslietu ministrijas sniegto skaidrojumu, norādīja uz nepieciešamību LAPK 300. panta otrajā daļā noteikto noilguma termiņu pēc analogijas attiecināt uz procesuālo izdevumu piedziņu. Padome par minēto Tieslietu ministrijas viedokli ir informējusi zvērinātus tiesu izpildītājus, lai veicinātu vienotu praksi šādu izpildu lietu vešanā.

Vērtējums

[4] Latvijas Republikas Satversmes⁴ (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmais teikums paredz, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Tāpat arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas⁵ (turpmāk – Konvencija) 6. panta 1. punkts

⁴ [Latvijas Republikas Satversme](#).

⁵ Eiropas Padome. [Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija](#).

noteic, ka ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā. Satversmes 92. panta pirmais teikums ir jātulko tādējādi, ka tas ietver tiesas sprieduma efektīvas izpildes garantijas, jo bez tām pārējie taisnīgas tiesvedības principi zaudē savu jēgu. Tātad no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums nodrošināt tiesību efektīvu aizsardzību, citastarp tiesas nolēmuma izpildi.⁶ Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) ir atzinusi, ka tiesas nolēmuma izpilde Konvencijas 6. panta izpratnē ir neatņemama tiesvedības sastāvdaļa.⁷

Tomēr prasība nodrošināt nolēmumu efektīvu izpildi nenozīmē, ka valsts prasījumi var tikt pakļauti piespiedu izpildei neierobežotu laiku. No Satversmes 1. pantā ietvertā tiesiskas valsts principa izriet tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības prasības. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesiskās paļāvības princips ir saistīts ar tiesiskās drošības principu un nodrošina tā pieprasīto stabilitāti, aizliedzot nekonsekventu valsts rīcību. Personai ir jāspēj paļauties uz to, ka valsts rīkosies tiesiski un konsekventi.⁸ Savukārt ECT ir uzsvērusi noilguma institūta saistību ar tiesisko noteiktību. Spriedumā lietā Oleksandr Volkov v. Ukraine ECT ir atzinusi, ka noilguma termiņi citastarp kalpo tiesiskās noteiktības un galīguma nodrošināšanai, un ir norādījusi, ka pilnīgi atvērta, ar laika robežu neierobežota pieeja, rada nopietnu apdraudējumu tiesiskās noteiktības principam.⁹ Tādējādi noilguma esība ir saistīta ne tikai ar procesa efektivitāti, bet arī ar nepieciešamību pēc noteikta laika nodrošināt tiesisko attiecību stabilitāti un paredzamību.

Turklāt ilgstoša piespiedu izpilde ir vērtējama arī labas pārvaldības principa aspektā. Valsts pārvaldes iekārtas likuma¹⁰ 10. panta piektā daļa noteic, ka valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu, kas citastarp ietver taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un tādus noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt privātpersonas tiesību un tiesisko interešu ievērošanu. Līdz ar to ilgstošas piedziņas gadījumā nozīme ir ne vien tam, vai konkrētais prasījums vēl ir tiesiski izpildāms, bet arī tam, vai izpildes process kopumā ir īstenots savlaicīgi un pienācīgi ievērojot privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

⁶ Satversmes tiesas 2015. gada 16. aprīļa spriedums lietā [Nr. 2014-13-01](#), 11. punkts.

⁷ Sk., piemēram, ECT 2014. gada 4. novembra lēmumu lietā “[Popov and others v. Russia](#)”, pieteikuma Nr. 20347/09, 17. punkts.

⁸ Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta spriedums lietā [Nr. 2016-07-01](#), 16.2. punkts.

⁹ ECT 2013. gada 9. janvāra spriedums lietā “[Oleksandr Volkov v. Ukraine](#)”, pieteikuma Nr. 21722/11, 137. un 139. punkts.

¹⁰ [Valsts pārvaldes iekārtas likums](#).

[5] Minētie apsvērumi ir attiecināmi arī uz procesuālo izdevumu piespiedu izpildi. Tas, ka LAPK tieši nenoteica šo izdevumu izpildes noilguma termiņu, pats par sevi nevar būt pamats secinājumam, ka procesuālo izdevumu piedziņa var turpināties neierobežotu laiku. Šāds rezultāts būtu pretrunā tiesiskās noteiktības principam un radītu situāciju, kurā privātpersonai nebūtu iespējams paredzēt, kad tās mantiskās attiecības ar valsti uzskatāmas par galīgi noregulētām. Līdz ar to Tieslietu ministrijas secinājums par LAPK 300. panta otrās daļas piemērošanu pēc analogijas šajā ziņā ir pamatots. Procesuālo izdevumu pienākums ir administratīvā pārkāpuma procesam pakārtots mantisks pienākums, un nav saskatāms pamats procesuālo izdevumu piespiedu izpildi pieļaut ilgāk par naudas soda izpildi.

Turklāt Senāts ir atzinis, ka gadījumā, ja tiesību normas vārdiskais tvērums neaptver situāciju, kurā prasījums noilguma dēļ vairs nav izpildāms piespiedu kārtā, tiesību norma var būt piemērojama pēc analogijas, ja nav konstatējama likumdevēja apzināta izšķiršanās šādu situāciju regulēt atšķirīgi. Pretējā gadījumā piespiedu izpildes noilguma regulējums lielā mērā zaudētu savu nozīmi un personas tiesības varētu tikt nepamatoti ierobežotas iestādes kļūdas dēļ.¹¹ Manā ieskatā šī atziņa pēc būtības ir attiecināma arī uz izskatāmo situāciju: normatīvā regulējuma nepilnība nevar radīt personai nelabvēlīgākas sekas, padarot procesuālo izdevumu piespiedu izpildi faktiski beztermiņa.

Noilguma iestāšanās rada arī konkrētas procesuālās sekas izpildu lietvedībā. Civilprocesa likuma¹² (turpmāk – CPL) 563. panta pirmās daļas 4. punkts paredz izpildu lietvedības izbeigšanu, ja attiecīgajam piedziņas veidam notecējis likumā noteiktais noilguma termiņš, un tiesu izpildītājs saskaņā ar šā panta trešo daļu šādā gadījumā var izbeigt izpildu lietvedību arī pēc savas iniciatīvas. Tas saskan ar Tiesu izpildītāju likuma¹³ 45. pantā noteikto zvērināta tiesu izpildītāja pienākumu pēc savas iniciatīvas veikt visus likumā noteiktos pasākumus un izmantot likumā paredzētos līdzekļus un metodes, lai tiesas un citu institūciju nolēmumus pildītu ātri un kvalitatīvi, piemērojot CPL un citus normatīvos aktus, kā arī ievērojot tiesu prakses atziņas.

[6] Ievērojot minētos apsvērumus, 2026. gada augustā Tiesībsarga biroja darbinieks vairākkārtīgi sazinājās ar tiesu izpildītāju [personu B], savukārt 2026. gada 2. septembrī rakstveidā vērsos pie tiesu izpildītājas, lūdzot apsvērt izpildu lietvedības Nr. [..] izbeigšanu daļā par procesuālo izdevumu 15,65 eiro apmērā piedziņu sakarā ar izpildes noilguma iestāšanos. Vienlaikus, lai gan atbilstoši CPL

¹¹ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015. gada 31. marta spriedums lietā [Nr. A420436311](#) (SKA-75/2015), 9. punkts.

¹² [Civilprocesa likums](#).

¹³ [Tiesu izpildītāju likums](#).

568. panta 6.¹ daļai izpildu lietvedības izbeigšana noilguma dēļ pati par sevi neizbeidz sprieduma izpildes izdevumu piedziņu, ņemot vērā konkrētās izpildu lietas apstākļus, lūdzu zvērinātu tiesu izpildītāju izvērtēt arī sprieduma izpildes izdevumu turpmākas piedziņas pamatotību un iespēju konkrētajos apstākļos tos no parādnieka nepiedzīt. Šajā ziņā nozīme bija gan izpildu lietvedības ilgumam, gan tās faktiskajai norisei. Izpildu lietvedība bija uzsākta jau 2017. gada 15. maijā, un 2026. gadā tajā joprojām tika turpināta procesuālo izdevumu piedziņa. Turklāt savā iesniegumā norādījāt, ka laikposmā no 2020. līdz 2025. gadam no tiesu izpildītājas nebijāt saņēmis informāciju par turpmāku piedziņu. Arī Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome, iepriekš vērtējot tiesu izpildītājas rīcību, bija vērsusi uzmanību uz nepieciešamību darbības izpildu lietā veikt savlaicīgi.

Zvērināta tiesu izpildītāja [persona B] 2026. gada 21. septembrī sniedza atbildi, Nr. [..] "Par informācijas sniegšanu izpildu lietā Nr. [..]", ka, izvērtējot konkrētās lietas apstākļus un Tieslietu ministrijas un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes viedokļus, 2026. gada 26. augustā ir pieņēmusi lēmumu izpildu lietvedību izbeigt pilnībā. Tādējādi neturpinot pret Jums ne procesuālo izdevumu, ne sprieduma izpildes izdevumu piedziņu.

Ņemot vērā, ka pārbaudes lietas izskatīšanas laikā izpildu lietvedība Nr. [..] tika pilnībā izbeigta, **Jūsu tiesību aizskārums ir novērsts**, un papildu darbības no manas puses konkrētajā lietā nav nepieciešamas.

[7] Vienlaikus jautājumam par procesuālo izdevumu izpildes noilgumu bija arī sistēmiska nozīme. Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome 2026. gada 31. jūlija vēstulē Nr. 1062/D.3 "Par informācijas sniegšanu" norādīja, ka līdz Tieslietu ministrijas skaidrojuma saņemšanai nebija noteikts vienots princips attiecībā uz procesuālo izdevumu izpildes noilgumu un zvērināti tiesu izpildītāji turpināja šo izdevumu piedziņu bez noilguma termiņa. Pēc Tieslietu ministrijas skaidrojuma saņemšanas 2026. gada 24. jūlijā Padome ir darījusi to zināmu zvērinātiem tiesu izpildītājiem, lai tas tiktu ņemts vērā un tiktu nodrošināta vienota prakse attiecībā uz noilguma termiņa piemērošanu ne tikai administratīvo naudas sodu, bet arī procesuālo izdevumu piedziņai.

Tādējādi pārbaudes lietas izskatīšanas laikā ir veikti pasākumi ne tikai Jūsu individuālās situācijas atrisināšanai, bet arī **vienotas pieejas nodrošināšanai procesuālo izdevumu izpildes noilguma piemērošanā**. Ņemot vērā minēto, papildu ieteikumi Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomei par procesuālo izdevumu izpildes noilguma piemērošanu šobrīd nav nepieciešami.

[8] Vienlaikus, ņemot vērā pārbaudes lietā konstatēto, tās izskatīšanas gaitā tika paplašinātas pārbaudes lietas robežas, vērtējot arī jautājumu par neliela apmēra procesuālo izdevumu piedziņas lietderību un iestāžu praksi šādu izdevumu piedziņā.

[9] Neliela apmēra procesuālo izdevumu piedziņa

Neliela apmēra procesuālo izdevumu piedziņas lietderības izvērtējumā papildus labas pārvaldības principam nozīme ir publisko finanšu līdzekļu lietderīgas izmantošanas un procesuālās ekonomijas principam. Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma¹⁴ 3. panta 1. punkts noteic, ka publiska persona ar finanšu līdzekļiem un mantu rīkojas lietderīgi, proti, tā, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu. Arī AAL 32. pantā nostiprinātais procesuālās ekonomijas princips paredz, ka amatpersona, augstāka amatpersona un tiesa (tiesnesis) izvēlas un veic procesuālās darbības tā, lai nodrošinātu administratīvā pārkāpuma procesa mērķa sasniegšanu pēc iespējas ātrāk un ekonomiskāk.

Satversmes tiesa, vērtējot administratīvā pārkāpuma lietā izņemtās mantas glabāšanas izdevumu atlīdzināšanu, ir atzinusi, ka attiecīgā regulējuma mērķis ir vērsts uz sabiedrības kopējā materiālā labuma neizšķērdēšanu jeb saprātīgu valsts resursu izmantošanu. Vienlaikus konkrētajā procesuālo izdevumu veida kontekstā Satversmes tiesa uzsvēra lietderības apsvērumu un samērīguma principa nozīmi.¹⁵

No minētā izriet, ka procesuālo izdevumu atgūšana nav aplūkojama atrauti no publisko resursu lietderīgas izmantošanas un procesa ekonomijas. Procesuālo izdevumu atlīdzināšanas mērķis ir atgūt administratīvā pārkāpuma procesā izlietos publiskos līdzekļus, tādēļ arī to piedziņas organizācijai jābūt saskanīgai ar šo mērķi.

[10] Lai noskaidrotu iestāžu praksi, pārbaudes lietas ietvaros tika apzinātas 15 valsts un pašvaldību iestādes. Saņemtā informācija liecina, ka procesuālo izdevumu raksturs un apmērs, kā arī to piedziņas organizācija iestādēs būtiski atšķiras. Piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes¹⁶ un Valsts darba inspekcijas¹⁷ praksē procesuālie izdevumi līdz šim nav tikuši noteikti un piedzīti. Ventspils pašvaldības policija¹⁸ norādīja, ka šobrīd procesuālo izdevumu piedziņu no personām

¹⁴ [Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums.](#)

¹⁵ Satversmes tiesas 2018. gada 14. decembra spriedums lietā Nr. 2018-09-0103, 13., 14.3. un 14.4. punkts.

¹⁶ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2026. gada 14. septembra vēstule Nr. 24/1-42/5141/N.

¹⁷ Valsts darba inspekcijas 2026. gada 10. septembra vēstule Nr. 2026-05-05/236.

¹⁸ Ventspils pašvaldības policijas 2026. gada 15. septembra Nr. 1-13/2-714.

neveic, lai gan iepriekš tās praksē tika noteikti procesuālie izdevumi 15,65 eiro apmērā par alkohola koncentrācijas noteikšanu izelpotajā gaisā. Savukārt Valsts robežsardzes norādītajos gadījumos procesuālie izdevumi bijuši vairāku simtu eiro apmērā.¹⁹ Arī Pārtikas un veterinārā dienesta²⁰ un Valsts vides dienesta²¹ praksē neliela apmēra procesuālie izdevumi nav raksturīgi. Pārtikas un veterinārais dienests norādījis, ka tā praksē procesuālie izdevumi nav bijuši mazāki par 50 eiro, savukārt Valsts vides dienesta praksē tie parasti ir 35–150 eiro apmērā.

Savukārt vairāku pašvaldību policiju praksē regulāri sastopami tieši neliela apmēra procesuālie izdevumi. Rīgas²², Daugavpils²³, Jelgavas²⁴, Liepājas²⁵, Ogres²⁶ un Rēzeknes²⁷ pašvaldību policijas ir norādījušas uz procesuālajiem izdevumiem 15,65 eiro apmērā par alkohola koncentrācijas pārbaudi izelpotajā gaisā atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 394 "Alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu ietekmes pārbaudes kārtība"²⁸ 14. punktam, bet Jūrmalas pašvaldības policija²⁹ informējusi, ka lielākā daļa tās praksē sastopamo procesuālo izdevumu nepārsniedz 20 eiro. Ogres novada pašvaldības policija norādījusi, ka kopš APAS ieviešanas 2020. gadā tās praksē reģistrētas aptuveni 500 lietas, kurās noteikti procesuālie izdevumi 15,65 eiro apmērā. Tādējādi pārbaudes lietas pamatā esošā 15,65 eiro prasījuma piedziņa atspoguļo praksē regulāri sastopamu situāciju.

[10.1] Iestāžu pieeja neliela apmēra procesuālo izdevumu piedziņai nav vienveidīga. Valsts policija³⁰, Rīgas, Daugavpils, Jelgavas un Jūrmalas pašvaldību policijas labprātīgi nesamaksātos procesuālos izdevumus nodod piespiedu izpildei neatkarīgi no to apmēra, neveicot atsevišķu piedziņas ekonomiskās lietderības izvērtējumu. Arī Pārtikas un veterinārais dienests nesamaksātos procesuālos izdevumus nodod piespiedu izpildei, neveicot atsevišķu piedziņas lietderības izvērtējumu. Valsts robežsardze norādīja, ka tās praksē, ņemot vērā nesamaksāto procesuālo izdevumu salīdzinoši lielo apmēru (300-600 eiro), tie tiek nodoti piespiedu izpildei, pirms tam nevērtējot piedziņas lietderību un samērīgumu. Savukārt Valsts vides dienests norādīja, ka nesamaksāto procesuālo izdevumu nodošana piespiedu izpildei tiek veikta APAS ietvaros.

¹⁹ Valsts robežsardzes 2026. gada 11. septembra vēstule Nr. 23.1-5.8/4872.

²⁰ Pārtikas un veterinārā dienesta 2026. gada 14. septembra vēstule Nr. 1.1-13E/26/1436.

²¹ Valsts vides dienesta 2026. gada 15. septembra vēstule Nr. 2.8/CS/2758/2026.

²² Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas 2026. gada 15. septembra vēstule Nr. RPP-26-1513-nd.

²³ Daugavpils pilsētas pašvaldības policijas 2026. gada 14. septembra vēstule Nr. 1.9.2/3562.

²⁴ Jelgavas pašvaldības policijas 2026. gada 10. septembra vēstule Nr. JPP/1-11/1/26/1948.

²⁵ Liepājas pašvaldības policijas 2026. gada 10. septembra vēstule Nr. 846/1-12.

²⁶ Ogres novada pašvaldības policijas 2026. gada 9. septembra vēstule Nr. 1-13.2/613.

²⁷ Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības policijas 2026. gada 3. septembra vēstule Nr. 2.2/26/367.

²⁸ [Ministru kabineta noteikumi Nr. 394 "Alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu ietekmes pārbaudes kārtība"](#).

²⁹ Jūrmalas pašvaldības policijas 2026. gada 7. septembra vēstule Nr. 6.1-3/26-N-545.

³⁰ Valsts policijas 2026. gada 14. septembra vēstule Nr. 20/CAnos/49840.

Vienlaikus Valsts policija savā viedoklī nošķir lemtānu par procesuālo izdevumu piedziņu pēc lēmuma par soda piemērošanu pieņemšanas no jau noteikto procesuālo izdevumu nodošanas piespiedu izpildei. Tā norādīja, ka AAL 158. pantā paredzētajā gadījumā, kad par procesuālajiem izdevumiem pēc lēmuma par soda piemērošanu pieņemams atsevišķs lēmums, ir vērtējams labas pārvaldības, tiesiskās stabilitātes un samērīguma princips un, piemēram, nav saskatāms tiesisks pamats pieņemt atsevišķu lēmumu par dažu eiro vai pat centu piedziņu. Savukārt gadījumā, kad lēmums par procesuālo izdevumu piedziņu jau ir pieņemts vienlaikus ar lēmumu par soda piemērošanu, Valsts policija visus nesamaksātos procesuālo izdevumu lēmumus neatkarīgi no to apmēra nodod piespiedu izpildei, jo tās ieskatā AAL tieši neparedz iestādei tiesības atteikties no izpildes procesa uzsākšanas lietderības apsvērumu dēļ.

[10.2] Atšķirīgu pieeju īsteno Liepājas, Ogres un Rēzeknes pašvaldību policijas. Liepājas pašvaldības policija pirms nesamaksāto procesuālo izdevumu nodošanas piespiedu izpildei izvērtē konkrētās situācijas lietderību un samērīgumu, Ogres novada pašvaldības policija vērtē piedziņas iespējamību un lietderību, bet Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības policija izvērtē citastarp procesuālo izdevumu apmēru, piedziņas iespējamību, ar izpildes procesu saistītās izmaksas un samērīgumu. Vienlaikus šajās iestādēs nav noteikts konkrēts minimālais piedzenamās summas sliekšnis, kas būtu nostiprināts iekšējā normatīvajā aktā.

Savukārt Valsts ieņēmumu dienests³¹ ir izveidojis uz aprēķinātām izmaksām balstītu modeli. Valsts ieņēmumu dienesta spēkā esošā kārtība paredz, ka atsevišķu lēmumu par procesuālo izdevumu atlīdzināšanu nepieņem un procesuālos izdevumus nepiedzen, ja to kopējais apmērs nepārsniedz 22 eiro. Šis apmērs balstīts iestādes veiktajā aprēķinā, kurā nodarbinātā darba laiks lēmuma pieņemšanai vidēji novērtēts 18 eiro, bet lēmuma nosūtīšanas izmaksas – 4 eiro. Minētais sliekšnis ir nostiprināts Valsts ieņēmumu dienesta iekšējos noteikumos.

[10.3] No iestāžu, kuru praksē procesuālie izdevumi tiek piedzīti, sniegtās informācijas kopumā izriet, ka lielākā daļa nav veikusi pilnu ar piedziņu saistīto tiešo un netiešo izmaksu aprēķinu. Pamatā iestādes ir apzinājušas tiešās izmaksas, piemēram, 3 eiro valsts nodevu, bet darbinieku darba laiks, informācijas sistēmu izmantošana un citi administratīvie resursi monetāri nav novērtēti. Piemēram, Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības policija norādījusi gan uz valsts nodevu, gan darbinieku darba laiku, bet šo izmaksu kopējo apmēru nav aprēķinājusi. Rīgas valstspilsētas pašvaldības policija nav veikusi atsevišķu ar procesuālo izdevumu piedziņu saistīto tiešo un netiešo izmaksu aprēķinu. Arī

³¹ Valsts ieņēmumu dienesta 2026. gada 16. septembra vēstule Nr. VID.4.1/17.26.2/88758.

Valsts robežsardze nav aprēķinājusi ar procesuālo izdevumu piedziņu saistītās tiešās un netiešās izmaksas, vienlaikus norādot, ka procesuālo izdevumu piedziņa nedrīkst radīt lielākus izdevumus nekā piedzenamo procesuālo izdevumu apmērs.

[11] Tieslietu ministrija 2026. gada 31. jūlija vēstulē Nr. 1-17/2603 "Par nolēmumu izpildes noilgumu administratīvā pārkāpuma procesā" norādīja, ka procesuālo izdevumu piedziņa pati par sevi nedrīkst radīt lielākus izdevumus par piedzenamo procesuālo izdevumu apmēru. Ministrijas ieskatā procesuālo izdevumu automātiska piedziņa, nevērtējot tās ietekmi uz publiskas personas līdzekļiem, neatbilst procesuālo izdevumu institūta mērķim un pienākumam novērst publiskas personas finanšu līdzekļu nelietderīgu izmantošanu. Turklāt piedzenamo procesuālo izdevumu apmērs katrā gadījumā ir samērojams ar visiem izdevumiem, kas rodas saistībā ar to piedziņu. Vienlīdzīgas pieejas nodrošināšanai Tieslietu ministrija pieļāvusi arī iespēju iestādei minimālo piedzenamo procesuālo izdevumu summu noteikt iekšējā normatīvajā aktā.

Līdzīga, uz piedziņas izmaksām balstīta, pieeja ir paredzēta arī citās publisko maksājumu piedziņas jomās. Likuma "Par nodokļiem un nodevām"³² 26. panta 6.¹ daļa paredz, ka nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu neuzsāk, ja piedzenamā parāda kopsumma ir mazāka par nodokļu administrācijas izmaksām, kas saistītas ar lēmuma pieņemšanu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu un piedziņas uzsākšanu, bet attiecībā uz nokavētiem nekustamā īpašuma nodokļa maksājumiem — ja piedzenamā parāda kopsumma nav lielāka par 15 eiro. Uz šo regulējumu kā salīdzināmu piemēru minētajā atbildē vērsusi uzmanību arī Tieslietu ministrija.

Manā ieskatā procesuālo izdevumu institūta mērķim neatbilstu situācija, kurā valsts vai pašvaldība šo izdevumu piedziņai patērē vairāk publisko resursu nekā iespējams atgūt. Tādēļ gadījumos, kad iestādes praksē regulāri rodas neliela apmēra procesuālie izdevumi, ar to piedziņu saistīto faktisko resursu apzināšanai ir būtiska nozīme.

[12] Vienlaikus piedziņas lietderības vērtējumā ir jānošķir divas situācijas: procesuālie izdevumi tiek izpildīti kopā ar naudas sodu vai arī piespiedu izpildei tiek nodots atsevišķs lēmums tikai par procesuālo izdevumu piedziņu. Vairāku iestāžu sniegtā informācija liecina, ka gadījumos, kad pienākums atlīdzināt procesuālos izdevumus ir ietverts lēmumā par soda piemērošanu un nesamaksātais naudas sods jebkurā gadījumā nododams piespiedu izpildei, procesuālo izdevumu piedziņa var neradīt būtisku papildu administratīvo slogu. Piemēram, Valsts vides dienests norādījis,

³² [Likums "Par nodokļiem un nodevām"](#).

ka naudas soda un procesuālo izdevumu izpilde notiek viena lēmuma ietvaros un dokumentu nodošana zvērinātam tiesu izpildītājam APAS sistēmā nerada papildu izmaksas, savukārt Jūrmalas pašvaldības policija procesuālos izdevumus piespiedu izpildei nodod kopā ar naudas sodiem.

Citādi vērtējama situācija, kad pēc lēmuma par soda piemērošanu tiek pieņemts atsevišķs lēmums par procesuālo izdevumu piedziņu un piespiedu izpildes darbības veicamas tikai šā neliela apmēra prasījuma atgūšanai. Šādā gadījumā tieši ar procesuālo izdevumu noteikšanu, paziņošanu un nodošanu piespiedu izpildei saistītais resursu patēriņš kļūst īpaši nozīmīgs piedziņas lietderības vērtējumā. Arī Valsts policija norādīja uz nepieciešamību AAL 158. pantā paredzētajā atsevišķa lēmuma pieņemšanas gadījumā ņemt vērā labas pārvaldības, tiesiskās stabilitātes un samērīguma apsvērumus, bet Valsts ieņēmumu dienests tieši attiecībā uz atsevišķu lēmumu pieņemšanu ir izveidojis uz faktiskajām izmaksām balstītu minimālās summas sliekšni.

Ņemot vērā minēto, manā ieskatā AAL 158. pantā paredzētajā gadījumā iestādei jau atsevišķa lēmuma pieņemšanas stadijā būtu jāvērtē procesuālo izdevumu piedziņas lietderība un samērīgums. Minētā norma nav piemērojama atrauti no procesuālās ekonomijas, publisko finanšu līdzekļu lietderīgas izmantošanas un labas pārvaldības principa. Tādēļ, lemjot par atsevišķa lēmuma pieņemšanu, ir vērtējams ne tikai piedzenamo procesuālo izdevumu apmērs, bet arī ar lēmuma pieņemšanu, paziņošanu un turpmāko piedziņu saistītais publisko resursu patēriņš.

Vienlaikus no minētā neizriet, ka jebkura 15 vai 20 eiro prasījuma piedziņa pati par sevi būtu nelietderīga vai ka visām iestādēm būtu nosakāms vienāds minimālais piedzenamās summas sliekšnis. Procesuālo izdevumu raksturs, to noteikšanas un piedziņas organizācija, automatizācijas pakāpe un nepieciešamais administratīvais resurss dažādās iestādēs atšķiras. Tādēļ arī Valsts ieņēmumu dienesta noteiktais 22 eiro sliekšnis nav mehāniski pārnesams uz citām iestādēm. Nozīmīgs ir Valsts ieņēmumu dienesta izmantotais princips – vispirms apzināt faktiskās ar procesuālo izdevumu noteikšanu un piedziņu saistītās izmaksas un pēc tam uz objektīviem datiem balstīt izvēlēto pieeju neliela apmēra prasījumu piedziņai.

[13] Pārbaudes lietā konstatēta arī atšķirīga izpratne par to, vai AAL pieļauj lietderības apsvērumu dēļ nenodot piespiedu izpildei jau noteiktus procesuālos izdevumus. AAL 260. panta pirmā daļa noteic, ka procesuālo izdevumu izpildes kārtība ir tāda pati, kāda noteikta naudas soda izpildei. Savukārt AAL 269. panta pirmā daļa paredz, ka iestāde pēc naudas soda brīvprātīgas izpildes termiņa beigām nekavējoties nodod nolēmumu par sodu piespiedu izpildei zvērinātam tiesu izpildītājam.

Kā savā atbildē norādīja Valsts policija, tad no minētā regulējuma secināms, ka AAL tieši neparedz iestādei tiesības atteikties no jau pieņemta lēmuma piespiedu izpildes uzsākšanas lietderības apsvērumu dēļ. Līdzīga pieeja praksē ir arī vairākām pašvaldību policijām³³. Savukārt Tieslietu ministrija ir norādījusi, ka, lai gan gramatiskā skatījumā AAL izpildes regulējums ir visai kategorisks, nevar ignorēt procesuālo izdevumu institūta mērķi un vispārējos tiesību principus.

Senāts ir atzinis, ka atbilstoši tiesiskuma principam tiesību normas ir gan rakstītās tiesību normas, gan nerakstītās tiesību normas – tiesību principi –, un tas, ka konkrētas iestādes rīcības pamats nav tiešā tekstā noteikts rakstītajā tiesību normā, pats par sevi nenozīmē, ka iestādes rīcība aprobežojama tikai ar tiesību normas gramatisko tekstu.³⁴ Līdz ar to AAL normas ir interpretējamās sistēmiski un kopsakarā ar vispārējiem tiesību principiem. Vienlaikus šādas interpretācijas ietvaros ir noskaidrojamas iestādes tiesiskās rīcības robežas, tostarp tas, vai iestādei ir tiesisks pamats lietderības apsvērumu dēļ nenodot piespiedu izpildei jau spēkā esošu lēmumu par procesuālo izdevumu piedziņu.

Tādējādi pārbaudes lietā konstatētā atšķirīgā prakse nav tikai jautājums par to, kā katra iestāde vērtē neliela apmēra prasījuma ekonomisko lietderību. Tā atklāj arī atšķirīgu AAL izpratni par iestādes tiesiskajām iespējām jau noteiktu procesuālo izdevumu izpildes stadijā. Šāda jautājuma risinājums nav atstājams katras iestādes individuālai interpretācijai, jo tas var radīt nevienveidīgu attieksmi salīdzināmās situācijās. Tādēļ nepieciešams vienots tiesiskais risinājums, kas vienlaikus nodrošinātu nolēmumu izpildes principa ievērošanu, publisko resursu lietderīgu izmantošanu un vienveidīgu praksi.

[14] Apkopojot minēto, secinu, ka neliela apmēra procesuālo izdevumu piedziņas lietderību nevar vērtēt tikai pēc piedzenamās summas un nav pamata visām iestādēm noteikt vienādu minimālo piedzenamās summas sliekšni. AAL 158. pantā paredzētajā gadījumā iestādei jau atsevišķa lēmuma pieņemšanas stadijā būtu jāvērtē procesuālo izdevumu piedziņas lietderība un samērīgums, ņemot vērā ar to noteikšanu un turpmāko piedziņu saistīto publisko resursu patēriņu. Savukārt gadījumos, kad procesuālie izdevumi tiek izpildīti kopā ar naudas sodu viena nolēmuma ietvaros, to piedziņa pēc būtības nerada papildu administratīvo slogu. Vienlaikus pārbaudes lietā konstatētā atšķirīgā iestāžu izpratne par to, vai jau pieņemtu lēmumu par procesuālo izdevumu piedziņu AAL pieļauj

³³ Piemēram, Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijai un Jelgavas pašvaldības policijai.

³⁴ Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019. gada 26. aprīļa spriedums lietā [Nr. A420139316](#) (SKA-262/2019).

nenodot piespiedu izpildei lietderības apsvērumu dēļ, pamato nepieciešamību pēc vienotas tiesiskās pieejas.

Ieteikumi

[15] Saistībā ar pārbaudes lietā konstatēto vērsīšos Tieslietu ministrijā, aicinot izvērtēt šajā atzinumā izdarītos secinājumus par neliela apmēra procesuālo izdevumu piedziņas lietderību un sniegt par tiem savu viedokli. Vienlaikus aicināšu izvērtēt, vai un kādos gadījumos AAL pieļauj nenodot nesamaksātos procesuālos izdevumus piespiedu izpildei lietderības apsvērumu dēļ un vai vienveidīgas prakses nodrošināšanai nepieciešama normatīvā regulējuma pilnveidošana. Ņemot vērā Tieslietu ministrijas kompetenci administratīvo sodu sistēmas politikas veidošanā, aicināšu nepieciešamības gadījumā par izvērtējuma rezultātiem un vienoto pieeju informēt iestādes, kuru amatpersonām ir tiesības veikt administratīvā pārkāpuma procesu.

Par pārbaudes lietā izdarītajiem secinājumiem informēšu arī pārbaudes lietas ietvaros aptaujātās valsts un pašvaldību iestādes.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova